

MIZROBLI CHOLG'ULAR GURUHI

**Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li – Xalqaro Nordik universiteti “Musiqqa ta’limi”
kafedasi katta o'qituvchisi**

Bu guruhga quyidagi asboblar kiradi: prima rubob, qashqar rubob, afg'on rubob, tanbur, dutorlar (prima, alt, sekunda), dutor bas, dutor kontrabas.

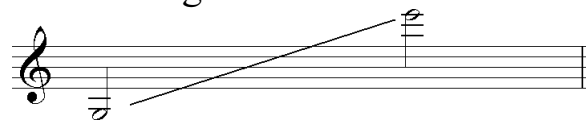
PRIMA RUBOB

Rubob prima katta imkoniyatga ega bo‘lib, butun diapazonida bir xil tovush chiqaradi. Rubob prima orkestrning etakchi cholg‘u asboblardan biri hisoblanadi. Bu guruh orkestrda asosiy mavzuni, jo‘rnavozlik, virtuoz, kuychang misralarini ham chalish imkoniyatlariga ega. Prima rubobda *pp*, *ff* rez (tremolo), stakkato, pissikato, detashe chalishi mumkin. Nota yozuvidagi tovushni beradi.

Foydalaniladigan nota oralig‘i.

Rubob prima +
qashqar rubob
Rubob prima + nay

Rubob prima + chang

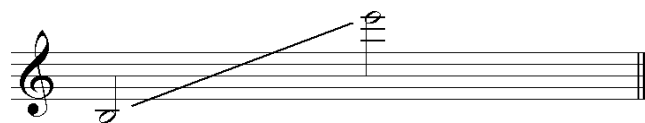
Rubob prima + g‘ijjak va boshqa asboblardan ham jozibali, kuchli va jarangdortovush hosil qiladi.

Cholg‘uning nomi	Sozlanishi	Diapazoni		Transpozitsiya qilinishi yoki qilinmasligi
		Yozilishi bo‘yicha	Eshitilishi bo‘yicha	
Rubob-prima	1-tor «Mi» ikkinchi oktava; 2-tor «Lya» birinchi oktava; 3-tor «Re» birinchi oktava; 4-tor «Sol» kichik oktava.	«Sol» kichik oktavadan – «Mi» 4-oktavagacha	Yozilganidek eshitiladi	Transpozitsiya qilinmaydi

QASHQAR RUBOB

Foydalaniladigan tovush kengligi

Yozilganidan bir oktava past eshitiladi.

Orkestrda qashqar rubobi mungli, jozibali, xalq kuylariga yaqin ohanglarni ijro etishi mumkin. Sharq mamlakatlari ohanglari juda chiroyli jaranglaydi. Kavkaz xalqlari kuylarishu guruhga berilsa, o'ziga xos tovush jarangi bilan ajralib turadi. Har xil melizmlar (forshlag, mordent, trel, nolalar) ijrosi yoqimli va aynan kerak xarakterini beradi.

Masalan: qo'shni davlat xalqlari – Ozarbayjon, Gruziya, Tojik millat asarini yorqin ochib beradi. Qashqar rubobi asosiy kuylardan tashqari jo'rnavor qismlarni ham yaxshi bajaradigan guruh hisoblanadi. Jo'rnavorlikda arpedjo, intervallar maqsadga muvofiq zich jaranglaydi. Cholg'ulashtirish jarayonida

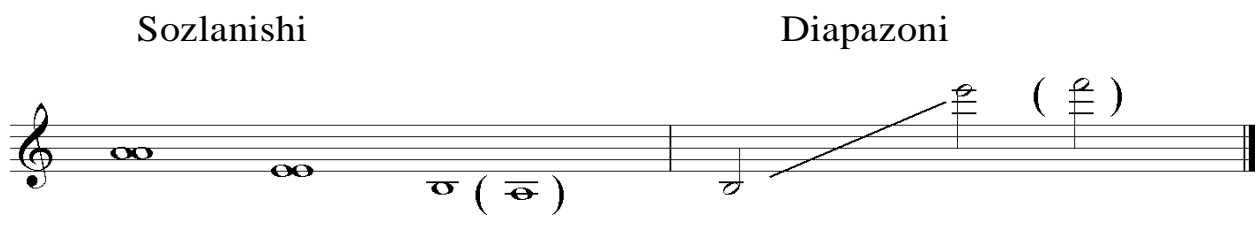
Qashqar rubob + prima
rubob Qashqar rubob +
afg'on rubob Qashqar
rubob + dutor + tanbur

Qashqar rubob + bas guruhlari maqsadga muvofiq bo'ladi.

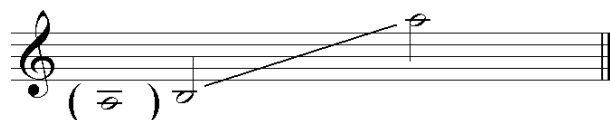
Cholg'uning nomi	Sozlanishi	Diapazoni		Transpozitsiya qilinishi yoki qilinmasligi
		Yozilishi bo'yicha	Eshitilishi bo'yicha	
Qashqar ruboblar	1-va 2- qo'sh torlar - «Lya» birinchi oktava; 3- va 4- qo'sh torlar «Mi» birinchi oktava; 5-tor** «Si» yoki «Lya» kichik oktava.	«Si» yoki «Lya» kichik oktavadan – «Fa» 3-oktavagacha	«Si» yoki «Lya» katta oktavadan – «Lya» 2-oktavagacha	Yozilganidan 1 oktava past eshitiladi

AFG'ON RUBOBI

Foydalaniladigan tovush kengligi

Orkestrda afg'on rubobi o'rta registrli kuy yo'nalishini chaladi. Bas guruhlariga yaqinligi bor. Bas guruhleri chaladigan kuylarga afg'on rubobi qo'shilsa, tovush jilosi jihatidan har biri o'ziga xoslik kasb etadi. Ya'ni, past registrda quyuq va so'lim jaranglagan kuynio'rta registrli afg'on rubob tovushlari to'ldirib turadi. Asar yana ham zich ohang beradi. Orkestrda afg'on rubob jo'rnavezlik yo'nalishiga ham katta hissa qo'shadi. U orkestrda *rr*, *ff*, interval, arpedjiolarni chalish imkoniyatiga ega. Cholg'ulashtirish jarayonida

- Afg'on rubob + qashqar rubob + dutor + tanbur
- Afg'on rubob + dutor bas
- Afg'on rubob + g'ijjak alt
- Afg'on rubob + g'ijjak bas variantlari chiroyli birlikni tashkil qiladi.
- Yozilganidan biroktava past eshitiladi.

Cholg'uning nomi	Sozlanishi	Diapazoni		Transpozitsiya qilinishi yoki qilinmasligi
		Yozilishi bo'yicha	Eshitilishi bo'yicha	
Afg'on rubob	1-va 2- qo'sh torlar - «Lya» birinchi oktava; 3- va 4- qo'sh torlar «Mi» birinchi oktava; 5-tor «Si» yoki «Lya» kichik oktava.	«Si» yoki «Lya» kichik oktavadan – «Lya» 3- oktavagacha	«Si» yoki «Lya» katta oktavadan – «Lya» 2- oktavagacha	Yozilganidan 1 oktava past eshitiladi

Foydalangan adabiyotlar

1. M.A.Ilxomov. Cholg'u ijrochiligi. "Mehnat nashriyoti", T., 2010.
2. Sh.Rahimov. X. Nurmatov. "Cholg'u ijrochiligi tarixi" o'quv qo'llanma. T.2009.
3. Sh.Rahimov, Sh.S.Yusupov. "Cholg'u ijrochiligi". T., 2012.

4. S.B.Saidiy. Markaziy Osiyo madaniyatida urma zarbli cholg'ular (o'zbek va tojik musiqa an'analari misolida) o'quv qo'llanma. "Musiqqa" nashriyoti. T.: 2008.
5. X.Nurmatov.O.Fayziev. "Cholg'u ijrochiligi rubob" o'quv qo'llanma T.2009.
6. Sh.Rahimov, A.Saidov. "Cholg'u ansambli". T., 2012.